

GRAMATYKA OPISOWA JĘZYKA POLSKIEGO WYKŁADY DLA I ROKU STUDIÓW I STOPNIA FILOLOGIA POLSKA, STUDIA STACJONARNE

Zajęcia trwają przez semestr, kończą się egzaminem w sesji letniej. Studenci są zobowiązani do znajomości materiału omawianego na wykładzie oraz wskazanych lektur.

Warunkiem zaliczenia wykładu jest regularne uczęszczanie na zajęcia (dopuszczalne dwie nieobecności). Wykład obowiązkowy do egzaminu z gramatyki opisowej cz. 1.

PLAN ZAJĘĆ:

1. 22 II – WPROWADZENIE DO MORFOLOGII: Przedmiot i zakres morfologii. Podstawowe pojęcia morfologii: morfem, morf, allomorfia. Opozycje morfologiczne. Typy morfemów. Słowotwórstwo a fleksja.
2. 1 III – WPROWADZENIE DO SŁOWOTWÓRSTWA SYNCHRONICZNEGO: Pochodność synchroniczna (motywacja, fundacja). Problem kierunku motywacji; wielomotywacyjność; motywacja wzajemna i motywacje równorzędne.
3. 8 III – STRUKTURA FORMALNA DERYWATU: Temat i formant. Typy formantów słowotwórczych: formanty afiksalne, paradygmatyczne, alternacyjne i prozodyczne. Formanty mieszane. Derywaty proste i złożone. Uniwerbizacje.
4. 15 III – STRUKTURA SEMANTYCZNA DERYWATU: Znaczenie strukturalne a znaczenie realne. Parafraza słowotwórcza. Derywaty właściwe (regularne i nieregularne) a derywaty asocjacyjne. Funkcje formantów. Klasyfikacja derywatów ze względu na funkcje formantów: derywaty tautologiczne, transpozycyjne, mutacyjne, modyfikacyjne. Wartość kategoriałna. Kategoria słowotwórcza i typ słowotwórczy.
5. 22 III – KATEGORIE SŁOWOTWÓRCZE RZECZOWNIKÓW: Nazwy czynności (nomina actionis), cech abstrakcyjnych (nomina essendi), wykonawców czynności (nomina agentis), nosicieli cech (nomina attributiva), narzędzi, materiałów, miejsc, obiektów czynności, nazwy temporalne, sposobowe, ilościowe, kolektywne i syngulatywne, nazwy mieszkańców, nazwy zdrobniałe (deminutiva), zgrubiałe (augmentativa), ekspresywne (expressiva), nazwy istot młodych, nazwy żeńskie. Złożenia i quasi-złożenia.
6. 29 III – WPROWADZENIE DO FLEKSJI: Podstawowe pojęcia fleksji: leksem, forma wyrazowa, słowo. Identyfikacja leksemów. Problemy sporne – interpretacja imiesłów, par aspektowych, sprawy stopnia przymiotników i przysłówków.
7. 19 IV – KATEGORIE GRAMATYCZNE POLSZCZYZNY: Pojęcie kategorii gramatycznej i jej wartości. Kategorie fleksyjne (paradygmatyczne) i selektywne (klasyfikujące); prymarnie składniowe i prymarnie semantyczne; kategorie werbalne i imienne. Neutralizacja opozycji fleksyjnej. Leksemy odmienne i nieodmienne.
8. 26 IV – KATEGORIE IMIENNE: Przypadek, liczba, rodzaj. Opis rodzaju rzeczownika. Problem deprecjatywności. Problem stopnia.
9. 10 V – KATEGORIE WERBALNE: Tryb, czas, osoba. Problem aspektu i strony.
10. 17 V – CZĘŚCI MOWY: Kryteria klasyfikacji. Klasyfikacja tradycyjna i klasyfikacja Zygmunta Saloniego. Problemy sporne – interpretacja zaimków, liczebników, przysłówków i partykuł.
11. 24 V – BUDOWA I TYPY FORM WYRAZOWYCH: Temat fleksyjny i flektyw. Alternacje w temacie. Supletywizm. Typy słowoform: konstrukcje syntetyczne i analityczne; fuzyjne, aglutynacyjne i mieszane.
12. 31 V – FLEKSJA PARADYGMATYCZNA RZECZOWNIKA: Grupy deklinacyjne rzeczowników w ujęciu Jana Tokarskiego. Motywacja końcówek rzeczownikowych. Synkretyzm i homonimia form imiennych w polszczyźnie.
13. 7 VI – FLEKSJA PARADYGMATYCZNA CZASOWNIKA: Przyrostki tematyczne czasowników. Grupy koniugacyjne. Czasowniki nieregularne.

14. 14 VI – POLSZCZYŹNA JAKO JĘZYK FLEKSYJNY.

LEKTURY:

1. M. Bańko, *Wykłady z polskiej fleksji*, Warszawa 2002.
2. A. Bogusławski, *O zasadach rejestracji jednostek języka*, „Poradnik Językowy” 1976, z. 8.
3. *Gramatyka współczesnego języka polskiego*, pod red. R. Grzegorzczkovej, R. Laskowskiego i H. Wróbla, t. 1-2, Warszawa 1998.
4. M. Grochowski, *Wyrażenia funkcyjne. Studium leksykograficzne*, Kraków 1997.
5. R. Grzegorzczkova, *Zarys słowotwórstwa polskiego. Słowotwórstwo opisowe*, Warszawa 1971 (i nast.).
6. A. Heinz, *Fleksja a derywacja*, „Język Polski” 1961, z. 5.
7. B. Klebanowska, *Kategorie gramatyczne w GWJP*, w: *Studia gramatyczne VIII*, Wrocław.
8. W. Mańczak, *Ile jest rodzajów w języku polskim?*, „Język Polski” 1956, z. 2.
9. A. Nagórko, *Zarys gramatyki polskiej*, wyd. 2. rozszerzone, Warszawa 1998.
10. Z. Saloni, *Kategoria rodzaju we współczesnym języku polskim*, w: *Kategorie gramatyczne grup imiennych w języku polskim*, Wrocław 1976.
11. Z. Saloni, M. Świdziński, *Klasyfikacja gramatyczna leksemów polskich*, w: *Składnia współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1999 (i nast.).
12. J. Tokarski, *Fleksja polska*. Warszawa 2001.